

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa G.A.
przeciwko R.G-A.
o stwierdzenie nieważności umowy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700
(dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana R.G-A. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 marca 2019 r., zmieniającego zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 3 listopada 2017 r., poprzez ustalenie, że umowa małżeńska majątkowa o ustanowieniu rozdzielności majątkowej zawarta w dniu 24 kwietnia 2007 r. pomiędzy pozwaną a powodem G.A. jest nieważna.

Sąd Najwyższy zważył:

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oparto się na przyczynach kasacyjnych z art. 398⁹ § 1 pkt 2, 3 i 4 k.p.c. Natomiast uzasadnienie tego wniosku dotyczy przyczyn z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Skarżąca wskazała na występowanie w sprawie trzech zagadnień prawnych:

1. czy fakt niepodnoszony jako podstawa w oświadczeniu o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub podstępny może być podstawą do unieważnienia czynności prawnej;
2. od kiedy można liczyć początek biegu terminu na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub podstępny;
3. czy możliwe jest wnoszenie powództwa o ustalenie nieważności umowy rozdzielności majątkowej małżeńskiej w trybie art. 189 k.p.c. z powołaniem się na posiadanie interesu prawnego w sytuacji gdy kwestię tę można rozstrzygnąć w innych postępowaniach, tj. w postępowaniu o podział majątku dorobkowego małżeńskiego.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej pozwana wywodzi z faktu „naruszenia przez sąd II instancji przepisów postępowania cywilnego w zakresie oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego”.

Skarżąca nie uzasadniła przyczyn kasacyjnych wynikających z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c., Sąd Najwyższy zaś nie dostrzegł z urzędu okoliczności, które mogłyby świadczyć o nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji.

Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 - nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 - nie publ.). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy bowiem postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim

związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 - nie publ.). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, nie publ.), a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.). Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w związku z przedstawionym problemem, a w przypadku istnienia rozstrzygnięcia problemu - nie zasłyły żadne okoliczności faktyczne uzasadniające jego zmianę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Natomiast przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego wskazania, które przepisy mają być poddane wykładni Sądu Najwyższego. Konieczny jest również opis wątpliwości związanych z wykładnią powołanych przepisów, polegający na zarysowaniu możliwych sposobów jej dokonania, wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawieniu własnej propozycji interpretacyjnej. W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie należy również, choćby przykładowo, wskazać orzeczenia, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15; z dnia 27 listopada 2015 r., IV CSK 330/15 - nie publ.), przy czym nie chodzi tu o rozbieżności w wykładni pomiędzy sądem pierwszej i drugiej instancji, które orzekały w danej sprawie (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2014 r., IV CSK 505/13, nie publ.). Jeżeli jednak Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni powołanych przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu, brak jest interesu publicznego w przyjęciu takiej skargi (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2014 r., II UK 515/13; z dnia 16 lipca 2013 r., II UK 142/13 - nie publ.).

Skarżąca powołała się na potrzebę dokonania wykładni przepisów prawa, uzasadniła zaś występowanie istotnych zagadnień prawnych. Nie zdołała jednak właściwie sformułować żadnej z tych dwóch, odrębnych, podstaw przyjęcia skargi do rozpoznania. Dwa pierwsze zagadnienia nie zostały powiązane z określonymi przepisami prawa, nie przedstawiono pogłębionego wyводу na ich poparcie, nie przytoczono żadnych wypowiedzi judykatury czy doktryny prawa. Z tej przyczyny postawione problemy nie mogą być postrzegane przez Sąd Najwyższy jako zagadnienia prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Trzecie zagadnienie nie posiada natomiast przymiotu nowości. Sąd Najwyższy wielokrotnie już podkreślał, że zastosowanie art. 189 k.p.c. pomimo istnienia dalej idącego roszczenia jest możliwe, jeżeli wyrok wydany w sprawie o to dalej idące roszczenie nie usunie niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają lub mogą wynikać w przyszłości ze stosunku prawnego, którego istnienie zostało zakwestionowane (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14, niepubl.). Jak zauważyła sama pozwana, ewentualne wytoczenie powództwa o podział majątku rozstrzygnęłoby jedynie o statusie poszczególnych składników majątkowych, podczas gdy powództwo o ustalenie obejmuje swym zakresem wszelkie skutki wynikające z kwestionowanej umowy.

Z kolei do skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Nie może budzić wątpliwości kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Nie wystarcza oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, jeżeli nie spowodowało ono wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, nie publ.).

Sposób, w jaki pozwana wyjaśniła oczywistą zasadność skargi jest niewystarczający. Po pierwsze nie odniosła się do konkretnych przepisów prawa, ani nie wskazała w jaki sposób ich naruszenie doprowadziło do wystąpienia oczywistej zasadności skargi. Przypomnieć bowiem należy, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania jest oddzielną jednostką redakcyjną skargi kasacyjnej,

uregulowaną w art. 398⁴ § 2 k.p.c. By spełnić to wymaganie konieczne jest pełne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z perspektywy powołanych w nim przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Nie wystarcza odwołanie się do uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej, nawet jeżeli wskazano w nim tożsame argumenty (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16 - nie publ.). Wymaganie to uzasadnione jest okolicznością, że postanowienie w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania zapada podczas innego posiedzenia i w innym składzie niż rozpoznanie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁰ zd. 2 k.p.c.).

Po drugie lakoniczny wywód skarżącej odnosi się jednoznacznie do prowadzenia postępowania dowodowego przed sądem meriti, co jest niedopuszczalne na mocy art. 398³ § 3 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach zaś orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z §10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.